

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
PEDAGOGICKÁ FAKULTA
Katedra technické a informační výchovy

Bakalářská práce
Michaela Kriklová

Lidové zvyky a tradice v MŠ v mikroregionu Konicko v období podzimu

Olomouc 2019

Vedoucí práce: PhDr. Pavlína Částková, Ph.D.

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně pod vedením PhDr. Pavlíný Částkové, Ph.D. s využitím uvedené literatury a pramenů.

V Konici

.....
Michaela Kriklová

Děkuji PhDr. Pavlíně Částkové, Ph.D. za podnětné rady, odbornou pomoc a vstřícnost během odborného vedení mé bakalářské práce, rodině a kolegyním za vstřícnost, trpělivost a podporu v průběhu celého studia.

Obsah

Úvod	6
1 Předškolní vzdělávání	8
1.1 Význam předškolního vzdělávání	8
1.2 Dítě předškolního věku	9
1.3 Učitel předškolního vzdělávání	10
Kompetence předmětová	11
Kompetence didaktická a psychodidaktická	11
1.4 Mateřská škola	11
1.5 Hra	12
1.5.1 Hračka	13
1.5.2 Tvořivost	13
1.6 Polytechnická výchova	14
2 Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání	16
2.1 Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání v kontextu polytechnického vzdělávání	16
2.1.1 Vzdělávací oblasti RVP PV v kontextu s polytechnickou výchovou	17
3 Lidové zvyky a tradice v období podzim	21
3.1 Podzim	21
3.1.1 Svatý Václav – Den české státnosti	22
3.1.2 Dary země - sklizeň	23
3.1.3 Den vzniku samostatného československého státu	24
3.1.4 Památka zesnulých – Dušičky	25
3.1.5 Svatý Martin	26
3.1.6 Mezinárodní den studentstva a sametová revoluce	27
3.1.7 Světový den televize	27
3.1.8 Advent	27

3.1.9 Mikuláš	27
4 Empirická část – rozhovor	29
4.1 Mikroregion Konicko	29
4.1.1 Mateřská škola Suchdol	30
4.1.2 Mateřská škola Skřípov	32
4.1.3 Mateřská škola Konice	34
Metodické listy	36
Metodický list č.1 : svatý Václav	37
Metodický list č. 2: Sklizeň	40
Metodický list č. 3: Lampión.....	43
Závěr	46
Seznam použitých zdrojů	47
Internetové zdroje	48
Přílohy	49
ANOTACE	51

Úvod

Hned po svém narození se stáváme součástí některé společnosti. Začneme přijímat její prvky, které charakterizují danou společnost. Každá společnost má svoji historii, ve které se dozvíme například, jaké vzájemné vztahy tuto společnost doprovázejí, ale i vztahy k jiným národům či celkový pohled na svět.

Každý národ má svoji kulturu, zvyky a tradice, které si předává z generace na generaci. Neměli bychom zapomínat, že i minulost má svoji velkou hodnotu, protože pokud se kultura a tradice daného národa vytratí z povědomí lidí, národ zanikne. (Šottnerová, 2005)

Bakalářská práce je zaměřená na lidové zvyky a tradice v mikroregionu Konicko, které jsou blíže specifikované na období podzim.

Téma lidových zvyků a tradic se pomalu z našich životů vytrácí. Ve škole se jim také nevěnuje příliš velká pozornost, což je velká škoda. Dlouhá léta se zvyky a tradice předávaly z generace na generaci, což se v současných generacích vytrácí.

Rodiče kvůli pracovnímu vytížení nemají většinou čas, aby se společně s dětmi věnovali daným zvykům a tradicím nebo alespoň jim je nějakým způsobem připomenuli. Pořád se ještě můžeme zaměřit na vzdělávací instituce, které by mohly zabránit tomu, aby se lidové zvyky a tradice z našich životů vytratily.

V mateřských školách často bývají špatně uchopitelné právě lidové zvyky a tradice podzimu. Je pravdou, že svátky jako je svatý Václav, nebo Mezinárodní den studentstva a samotové revoluce jsou pro děti nezáživné a špatně pochopitelné.

Cílem bakalářské práce bylo získat elementární poznatky o lidových zvycích a tradicích, které se slaví v období podzimu v mateřských školách v mikroregionu Konicko, ale i rozvíjet jemnou motoriku prstů, představivost, fantazie, vizuální vnímání, koordinaci ruky a oka, spontánnost a dovednosti prostřednictvím námětových činností.

Bakalářská práce se skládá z pěti kapitol. První kapitola se zabývá předškolním vzděláním. Blíže rozpracovává témata: dítě předškolního věku, hra, mateřská škola, ale i učitel mateřské školy.

Druhá kapitola se věnuje Rámcovému vzdělávacímu programu pro předškolní vzdělávání a jeho zaměření na lidové zvyky a tradice.

Třetí kapitola je zaměřena na téma lidové zvyky a tradice období podzimu, kterými jsou svatý Václav, Mikuláš, Dušičky, svatý Martin, Světový den televize.

Další kapitola se skládá z mikroregionu Konicko a mateřských škol z tohoto mikroregionu. Součástí čtvrté kapitoly je i výzkumné šetření, přesněji kvalitativní strukturovaný rozhovor s ředitelkami a učitelkou mateřských škol.

Pátá kapitola obsahuje tři metodické listy, které se zaměřují na lidové zvyky a tradice v období podzimu – svatý Václav, sklizeň a svatý Martin.

1 Předškolní vzdělávání

1.1 Význam předškolního vzdělávání

Předškolní vzdělávání mělo svůj význam vždycky. Dříve jsme využívali především výchovnou činnost, kterou lidstvo využívalo odjakživa na výchovu malých dětí. Vývoj předškolního vzdělávání nám pomohl ke stanovení daných cílů, metod a obsahu předškolního vzdělávání. (Opravilová, 2016)

Většina lidí má pocit, že výchovná činnost určená pro děti předškolního věku je všeobecně známá, protože si jí každý z nás prošel. Většinou jsme se na ní částečně podíleli a máme s ní přímou zkušenost. Tímto laickým výchovným působením můžeme dítěti ublížit. Dítě je bezbranné, věnuje nám svoji pozornost, určitou důvěru, která by pro nás měla být zavazující. (Opravilová, 2016)

O výchovné činnosti bychom měli předběžně i následně přemýšlet. Dítě si zaslouží, za jeho pozornost a důvěru, aby náš záměr, průběh i výsledky byly vědomě kontrolované a hodnocené. (Opravilová, 2016)

Vše bychom měli mít dopředu naplánované a připravené, aby nás žádná situace nezaskočila.

Když se podíváme na proces výchovy a vzdělávání nesmíme zapomenout na jejich nedílné součásti a činitele, kterými jsou podle Opravilové str. 11:

1. osobnost jedince, který je vychováván,
2. sociální a přírodní prostředí,
3. cíl, ke kterému směřujeme,
4. prostředky, které k realizaci cíle zvolíme,
5. my sami a naše jednání, které na dítě působí.

1.2 Dítě předškolního věku

Předškolní věk většina lidí chápe jako období od 3 do 6 let věku dítěte, tedy období, ve kterém má dítě možnost navštěvovat mateřskou školu. Ovšem lépe vymezíme předškolní věk, pokud řekneme, že je to období od narození dítěte do jeho 6 let. (Koťátková, 2014)

Období dítěte od narození do 3 let nazýváme raným předškolním věkem. V tomto období má jeden z rodičů možnost rodičovské dovolené, kterou nám umožňuje naše legislativa. V tomto období si dítě navazuje vztah s rodičem, většinou s matkou, naplňují si zde potřebu základní jistoty ve vztazích se svými nejbližšími. Pokud ani jeden z rodičů nechce využít možnosti rodičovské dovolené, mohou v tomto období využít jesle. (Koťátková, 2014)

Období od 3 let do 4 let věku dítěte. Kolem třetího roku dítě většinou nastupuje do mateřské školy, řeč je stále nedokonalá, především ve výslovnosti a gramatice, ale dítě všemu rozumí. (Koťátková, 2014)

Dítě čtyřleté bereme více jako partnera, dítěti se zlepšuje řeč, dokáže se lépe domluvit. V tomto období už dítě lépe dokáže strávit čas bez své blízké osoby, proto je v tomto období ideální čas, aby dítě začalo navštěvovat mateřskou školu. (Koťátková, 2014)

Dalším obdobím je starším předškolák – dítě pěti až sedmileté. Nyní je poslední rok před nástupem do základní školy v mateřské škole povinný, proto je to období, ve kterém všechny děti navštěvují mateřskou školu. Dítě je v tomto období vyrovnané, rozumné, žárlivé a soutěživé, plynule se domluví, hra je na vrcholu, potřebuje vrstevníky, především pro hru. (Koťátková, 2014)

Dítě předškolního věku všestranně rozvíjíme v oblasti biologické, psychologické a sociální, a proto se snažíme vybírat vhodné PA, aby byly pro dítě edukačním procesem. (Provázková – Stolinská, 2015)

Jako první se zaměřím na biologickou oblast, která u dítěte rozvíjí převážně fyzickou stránku, tedy jemnou a hrubou motoriku, posiluje fyzickou zdatnost, koordinuje pohyby atd. Když bychom hledali propojení PA s všestranným rozvojem, našli bychom ho v manipulaci s náradím a materiálem – dítě zatluče, řeže, stříhá. (Berčíková, In Provázková – Stolinská, 2015)

Dále do předškolního vzdělávání zařazujeme psychologickou oblast, která u dítěte rozvíjí myšlení, paměť, tvořivost, ale také řeč a vůli. Dítě se učí porovnávat, měřit) (Berčíková, In Provázková – Stolinská, 2015)

Jako poslední do předškolního vzdělávání zařazujeme sociální oblast. Sociální oblast má svoji podstatu v navazování kontaktů, posilování prosociálního chování, ale také v respektu k druhým například při osvojování pravidel. PA v této oblasti nemůžeme vynechat, protože se dítě učí kolektivní práci, komunikaci, spolupráci, pomoci slabšímu, dodržování stanovených pravidel. (Berčíková, In Provázková – Stolinská, 2015)

1.3 Učitel předškolního vzdělávání

„Profesionálně kvalifikovaný pedagogický pracovník, spoluodpovědný za přípravu, řízení, organizaci a výsledky tohoto procesu. K výkonu učitelského povolání je nezbytná pedagogická způsobilost.“ (Průcha, Waltrová, Mareš 2003, str. 261)

Učitel předškolního vzdělávání je osoba, která se snaží rozvíjet osobnost dítěte po všech stránkách, nezapomíná na individuální možnosti každého dítěte, bývá pro dítě partnerem, ale také hodnotí, jak práci dítěte, tak svoji práci a pomáhá s vytvářením školního vzdělávacího programu i třídního vzdělávacího programu. (Svobodová, Vítěčková a kol., 2017)

Pokud všemi složkami disponuje je pedagog pro práci s předškolními dětmi vhodný. Je schopný využívat širokou škálu metod, ale i technik ať už v oblasti umělecké, vědecké nebo polytechnické. (Vašutová, In Walterová, In Provázková - Stolinská)

Podle Vašutové se kompetence učitele mateřské školy dělí na:

1. kompetence předmětová,
2. kompetence didaktická a psychologická,
3. kompetence diagnostická a intervenční,
4. kompetence sociální, psychosociální a komunikativní,
5. kompetence manažerské a normativní,
6. kompetence profesně a osobnostně kultivující (Vašutová, In Walterová, In Provázková – Stolinská 2015, str. 13)

Práce předškolního pedagoga patří mezi ty náročnější a i z tohoto důvodu je důležité, aby si osvojili všechny kompetence. Všechny kompetence se různě prolínají a jsou neoddělitelné a všechny stejně důležité.

Pro tuto bakalářskou práci je nejdůležitější polytechnická oblast, se kterou se pojí právě první dvě kompetence, tedy kompetence předmětová a kompetence didaktická a psychologická. (Provázková – Stolinská, 2015)

Kompetence předmětová

Pokud chce učitel využívat v předškolním zařízení polytechnickou výchovu, je důležité, aby měl dostatek znalostí ve všech disciplínách, ať už jazykové, vlastivědné či matematicko-přírodovědné, protože bez těchto znalostí nelze PA realizovat. (Provázková – Stolinská, 2015)

Kompetence didaktická a psychodidaktická

Aby učitel předškolního zařízení mohl do edukačního procesu zařadit právě PA, je nezbytné, aby znal všechny oblasti didaktiky. Jelikož jsou všechny PA velmi náročné, učitel musí prokázat, že je schopný nachystat přípravu i s pomůckami a časovou dotací, ale i organizaci celého edukačního procesu s výběrem vhodných metod a forem. (Provázková – Stolinská, 2015)

V předškolní vzdělávání se střídají řízené a spontánní činnosti. Spontánní činnosti si děti tvoří samy, ale právě u řízených činností se musí projevit u učitele schopnost plánování. Při plánování učitel využívá dovednost projektování, především u vzdělávacího obsahu. Pokud má učitel dostatek dovedností je schopen připravit vzdělávací obsah na konkrétní třídu, nesmí ovšem zapomenout na specifika dětí. (Provázková – Stolinská, 2015)

1.4 Mateřská škola

Mateřská škola je vzdělávací instituce, ale ne vždy tomu tak bylo. Do roku 2004 se jednalo o školské zařízení, které plnilo funkci vychovatelkou a pečovatelkou. (Syslová, 2016)

Dnes je mateřská škola vzdělávací instituce, která u každého jedince rozvíjí jeho vlastní osobnost, učí děti navazovat vzájemné vztahy v dětské skupině, nezapomíná na individuální možnosti každého dítěte. (Koťátková, 2014)

Mezi charakteristické rysy dnešní mateřské školy můžeme zařadit podnětnou a pestrou vzdělávací nabídku, která vychází z potřeb dětí. Velmi důležitá je spolupráce s rodinou a snaha zapojit rodinu do dění mateřské školy. Vytvořit v dětech klid a pohodu. Měla by být místem, kde se děti cítí dobře. Z tohoto důvodu by měla být vstřícná, svobodná, autonomní, otevřená dětem. Mateřská škola je institucí, kde mají

paní učitelky volnost, co se týče výběru programu, mohou respektovat odlišnosti jak děti, tak celých rodin. (Koťátková, 2014)

Dnes najdeme různé typy mateřských škol. Prvním typem jsou veřejné mateřské školy, které zřizují obce. Dalším typem jsou soukromé mateřské školy, pokud jsou zapsané v rejstříku Ministerstva školství mládeže a tělovýchovy, musí se řídit RVP PV. Dále máme církevní mateřské školy, jsou zřizovány konkrétní církví a mají svoje vzdělávací programy a jako poslední od roku 1990 si můžeme vybrat i alternativní mateřské školy, které mají také své ustálené vzdělávací programy. Mezi alternativní mateřské školy zařazujeme Waldorfské mateřské školy, Mateřská škola Marie Montessori, Daltonská mateřská škola, Mateřská škola s programem Začít spolu, Mateřská škola s programem podpory zdraví, Lesní mateřské školy.

(Koťátková, 2014)

1.5 Hra

Život člověk doprovází spousta činností, které daný jedinec vykonává. Všechny činnosti nejsou stejné, některé z nich jsou v něčem specifické, například hra. Co z ní dělá činnost specifickou, jsou především její vlastnosti a znaky, kterými se odlišuje. (Suchánková, 2014)

Mezi nejdůležitější znaky a vlastnosti hry patří: spontánnost, svoboda, smysluplnost, pravidla, přijetí role, fantazie, uzavřenost a ohraničenost, vážnost, tvořivost, opakování, radost a uspokojování, vychází z vnitřní motivace člověka. (Suchánková, 2014)

Velký význam má u hry právě motivace. Motivace dělíme na vnitřní a vnější. Vnitřní vychází z potřeb každého jedince, tedy vychází z nás. Zatímco motivace vnější jsou nějaké vnější síly, které nás k tomu přimějí. Můžeme ji také brát jako přinucení jedince dělat něco, co sám nechce. (Suchánková, 2014)

Hra je nejčastěji spojována s předškolním věkem, ale hra nás doprovází po celý náš život. Hra je pro děti nejčastější a nejpřirozenější aktivitou, rozvíjí celou jejich osobnost, ale také zprostředkovává dítěti učení, zprostředkovává mu edukaci, vede k sebeutváření jedince, rozvíjí tělesný systém, pomáhá mu se socializací. (Suchánková, 2014)

Pomáhá dítěti také dosáhnout vlastního „já“, pokud naplní základní fyzické a psychické potřeby. Dítě pomocí hry naplňuje i jiné potřeby. (Suchánková, 2014)

Severová rozlišuje dva typy her. Prvním typem jsou hry, které plní funkci učení a hry, které s procesem učení nesouvisejí. (Suchánková, 2014)

Hra u dětí rozvíjí mimo jiné hrubou a jemnou motoriku, grafomotoriku a kresbu, myšlení, zrakové, sluchové, prostorové vnímání, také vnímání času, řeč a komunikaci, matematické představy, sebeobsluhu a samostatnost, sociální dovednosti a emoce, a další. (Suchánková, 2014)

Hry dělíme také podle druhu her. V předškolním vzdělávání záleží jakou oblast, chceme u dítěte rozvíjet. Pokud chceme naplňovat výchovně vzdělávací cíle, dělíme hry:

- podle schopností, které rozvíjejí (smyslové, pohybové, intelektuální)
- podle typu činnosti (napodobovací, dramatizující, konstruktivní, fiktivní),
- podle místa, kde probíhají (exteriérové a interiérové)
- podle počtu hráčů, kteří se zúčastní (individuální, párové, skupinové),
- podle věku (hry kojenců, batolat, předškoláků),
- podle pohlaví (dívčí a chlapecké),
- podle ročních období, lokálních a tradičních zvyků. (Koťátková, 2014)

1.5.1 Hračka

Hračkou rozumíme určitý hmotný (materiální) předmět, který je pro hru speciálně určený a podněcuje ji. (Suchánková 2014, str. 63)

Didaktická hračka je termín, který spojujeme s hrou a hračkou. Didaktické hry, jsou hry, které mají stanovené vzdělávací cíle.

Hračka může hru dítěte vyvolat, obohacovat, doplňovat, proto má u dítěte velký význam. Pomocí hry dítě poznává svět a snaží se mu porozumět a hračka by měla být pomocníkem. (Suchánková, 2014)

Může plnit dětskou potřebu jistoty, při hospitalizaci, rehabilitační pomůcka.

Kritéria pro výběr hračky: věk, individuální vývojová úroveň, individuální potřeby a zájmy, velikost, skladba aktuálních hraček, bezpečnost, srozumitelnost, materiál, pevnost, odolnost, trvanlivost, tvar, barva, herní možnosti. (Suchánková, 2014)

1.5.2 Tvořivost

V předškolním věku bychom měli u dětí rozvíjet tvořivost. Především v hodinách technické výchovy, kdy by děti měly být spontánní, aktivní, plní fantazie,

svobodní, aby jejich výrobky, ale nejen výrobky, říkaly vše o nich, aby vycházely z jejich vlastních nápadů.

Dnes je tvořivost velmi důležitá v životě každého jedince, aby se mohl co nejlépe prosadit ve svém vlastním životě.

Snažíme se v dětech probudit kreativní myšlení, aby se lépe přizpůsobovaly novým podmínkám, ale aby i zábavněji trávily svůj volný čas. V malých dětech dřímá nápaditost, kterou můžeme během všech činností v mateřské škole podporovat a rozvíjet. (Fichnová, Szobiová, 2012)

Tvořivost – pokud v dítěti probudíme dostatečnou část tvořivosti, dítě je plné nových, ale nejen nových, ale i neobvyklých a originálních způsobů řešení. Tvořivost je v každém z nás a určitým způsobem s ní disponujeme. (Fichnová, Szobiová, 2012)

Zásady pro podporu tvořivého myšlení podle paní Fichnové a Szobiové str. 7-8:

1. Nehodnotit
2. Dobrovolnost
3. Bezpečí
4. Humor
5. Potěšení ze hry
6. Pochvala
7. Hra

1.6 Polytechnická výchova

V předškolním vzdělávání se snažíme o všestranný rozvoj dítěte předškolního věku. V současnosti jako velmi efektivní prostředek chápeme i polytechnickou výchovu, proto v předškolním vzdělávání podporujeme vzdělávací polytechnické dovednosti, snažíme se o příjemné prožitky dětí, provádíme s dětmi různé aktivity, které je budou motivovat k podobným činnostem. Polytechnická výchova se stala velmi oblíbená, protože učí děti jednoduché pracovní činnosti, manipulační hry, práci s různým materiálem, přírodninami, výtvarným náčiním i manipulaci s předměty denní potřeby. (Berčíková, In Provázková – Stolinská, 2015)

V Rámcovém vzdělávacím programu pro předškolní vzdělávání je oblast polytechnické vzdělávání obsažena v kompletní vzdělávací nabídce jako integrální součást výchovy. Jednotlivé kapitoly je možné pomyslně rozdělit do 4 oblastí:

1. Oblast technická,
2. Oblast psychologická,
3. Oblast předmětová,
4. Oblast polytechnického vzdělávání se zaměřením na děti se speciálními vzdělávacími potřebami. (Provázková – Stolinská, 2015)

2 Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání

„RVP PV vymezuje hlavní požadavky, podmínky a pravidla pro institucionalizované předškolní vzdělávání“. (RVP PV 2017, str. 5)

V předškolním vzdělávání probíhají různé vzdělávací pedagogické činnosti a právě rámcový vzdělávací program nám udává pravidla, kterými se musí učitelky řídit.

Mateřské školy zapsané do rejstříku škol Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy mají povinnost pracovat od 1. 9. 2007 dle RVP PV.

Po roce 1989 si většina mateřských škol začala vytvářet vlastní kurikulární dokumenty, ve kterých měla hlavní úlohu hra a spontánní činnosti. Některé mateřské školy si ovšem žádné dokumenty nevytvářely, činnosti nebyly naplánované a promyšlené. (Svobodová, 2010)

Proto bylo důležité předškolní vzdělávání sjednotit. Proběhla reforma, ve které se nastavily určité změny: akceptace vývojových specifik dětí, vzdělávání každého jedince v rozsahu jeho individuálních možností a potřeb, vytvoření klíčových kompetencí, které by si dítě během předškolního období mělo osvojit. (Svobodová, 2010)

2.1 Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání v kontextu polytechnického vzdělávání

Z pohledu polytechnického vzdělávání si nyní nastavíme cíle, které nám pomáhají rozvíjet dítě po stránce fyzické, psychické i sociální, aby na konci předškolního období bylo připraveno na život. Pokud jsou tyto cíle naplněny, směřujeme právě ke klíčovým kompetencím. O klíčových kompetencích můžeme říct, že jsou výstupy. Jsou to vědomosti, dovednosti, schopnosti, postoje a hodnoty, které dítě předškolního věku rozvíjí. (Berčíková, In Provázková – Stolinská, 2015)

Podle Rámcového vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání, 2017 máme 4 cílové kategorie:

1. Rámcové cíle – univerzální záměr předškolního vzdělávání
2. Klíčové kompetence – výstupy- co by dítě na konci předškolního období mělo umět
3. Dílčí cíle – konkrétní záměr, který souvisí určitou vzdělávací oblastí
4. Dílčí výstupy – poznatky, dovednosti, postoje a hodnoty, které vycházejí z dílčích cílů

Rámcové cíle předškolního vzdělávání:

1. Rozvíjení dítěte, jeho učení a poznání
2. Osvojení hodnot
3. Získání osobnostních postojů

Klíčové kompetence

1. Kompetence k učení
2. Kompetence k řešení problémů
3. Kompetence komunikativní
4. Kompetence sociální a personální
5. Kompetence činností a občanské

Dílčí cíle a výstupy (dílčí poznatky, dovednosti, hodnoty a postoje) v oblastech:

1. Biologické
2. Psychologické
3. Interpersonální
4. Sociálně – kulturní
5. Enviromentální

2.1.1 Vzdělávací oblasti RVP PV v kontextu s polytechnickou výchovou

V RVP PV najdeme pět vzdělávací oblastí, které se snažíme u dítěte předškolního věku rozvíjet. A to: dítě a jeho tělo, dítě a jeho psychika, dítě a ten druhý, dítě a společnost, dítě a svět. V každé z těchto oblastí dále najdeme dílčí vzdělávací cíle, což jsou cíle pro učitelku, tedy co učitelka u dětí podporuje, vzdělávací nabídka, co učitel dítěti nabízí, očekávané výstupy, co dítě na konci předškolního období zpravidla dokáže, rizika, co ohrožuje úspěch vzdělávacích záměrů.

Vzdělávací oblasti z RVP PV v kontextu s polytechnickým vzděláváním:

1. Dítě a jeho tělo

Cíle pro učitelku:

- rozvoj pohybových schopností a zdokonalování dovedností v oblasti hrubé a jemné motoriky, ovládání pohybového aparátu a tělesných funkcí,
- rozvoj fyzické i psychické zdatnosti,
- osvojování si věku přiměřených praktických dovedností.

Vzdělávací nabídka:

- manipulační činnost a jednoduché úkony s předměty, pomůckami, nástroji, náčiním, materiálem; činnosti seznamující děti s věcmi, které je obklopují, a jejich praktickým používáním,
- jednoduché pracovní a sebeobslužné činnosti v oblasti osobní hygieny, stolování, oblékání, úklidu, úpravy prostředí apod.

Očekávané výstupy:

- ovládat koordinaci ruky a oka, zvládat jemnou motoriku (zacházet s předměty denní potřeby, s drobnými pomůckami, s nástroji, náčiním a materiálem, zacházet s grafickým a výtvarným materiálem, např. s tužkami, barvami, nůžkami, papírem, modelovací hmotou,
- zacházet s běžnými předměty denní potřeby, hračkami, pomůckami, drobnými nástroji, sportovním náčiním a nářadím, výtvarnými pomůckami a materiály, jednoduchými hudebními nástroji, běžnými pracovními pomůckami.

Dítě a jeho psychika

Cíl pro učitelku:

- rozvoj tvořivosti (tvořivého myšlení, řešení problémů, tvořivého sebevyjádření),
- posilování přirozených poznávacích citů (zvědavosti, zájmu, radosti z objevování apod.)

Vzdělávací nabídka:

- motivovaná manipulace s předměty, zkoumání jejich vlastností,
- hry nejrůznějšího zaměření podporující tvořivost, představivost a fantazii (kognitivní, imaginativní, výtvarné, konstruktivní, hudební a taneční či dramatické aktivity).

Očekávaný výstup z hlediska dítěte:

- záměrně se soustředit na činnost a udržet pozornost,
- vyjadřovat svou představivost a fantazii v tvořivých činnostech (konstruktivních, výtvarných, hudebních, pohybových či dramatických) i ve slovních výpovědích k nim.

Dítě a ten druhý

Cíl pro učitelku:

- vytváření prosociálních postojů (rozvoj sociální citlivosti, tolerance, respektu, přizpůsobivosti apod.)

Vzdělávací nabídka:

- sociální a interakční hry, hraní rolí, dramatické činnosti, hudební a hudebně pohybové hry, výtvarné hry a etudy.

Očekávaný výstup z hlediska dítěte:

- vnímat, co si druhý přeje či potřebuje, vycházet mu vstříc (chovat se citlivě a ohleduplně k slabšímu či postiženému dítěti, mít ohled na druhého a soucítit s ním, nabídnout mu pomoc apod.)

Dítě a společnost

Cíl pro učitelku:

- seznamování se světem lidí, kultury a umění, osvojení si základních poznatků a prostředí, v němž dítě žije.

Vzdělávací nabídka:

- hry a praktické činnosti uvádějící dítě do světa lidí, jejich občanského života a práce (využití praktických ukázek z okolí dítěte, tematické hry seznamující dítě s různými druhy zaměstnání, řemesel a povolání, s různými pracovními činnostmi a pracovními předměty, praktická manipulace s některými pomůckami a nástroji, provádění jednoduchých pracovních úkonů a činností apod.)

Očekávaný výstup z hlediska dítěte:

- zachycovat skutečnosti ze svého okolí a vyjadřovat své představy pomocí různých výtvarných dovedností a technik (kreslit, používat barvy, modelovat, konstruovat, tvořit z papíru, tvořit a vyrábět u různých jiných materiálů, z přírodnin aj.)

Dítě a svět

Cíl pro učitelku:

- vytvářet elementární povědomí o širším přírodním, kulturním i technickém prostředí, o jejich rozmanitosti, vývoji a neustálých proměnách.

Vzdělávací nabídka:

- praktické užívání technických přístrojů, hraček a dalších předmětů a pomůcek, se kterými se dítě běžně setkává.

Očekávaný výstup z hlediska dítěte:

- mít povědomí o širším společenském, věcném, přírodním, kulturním i technickém prostředí i jeho dění v rozsahu praktických zkušeností a dostupných praktických ukázek v okolí dítěte. (RVP PV 2017, s. 15- 29)

Důležité je si uvědomit, že vzdělávací oblasti u polytechnických aktivit jsou různě propojené a nikdy nerozvíjíme pouze jednu oblast. Např. při tvorbě společného skřítky Podzimníčka dochází k rozvoji všech oblastí. A záleží jen na mateřské škole, jak bude dětem polytechnické vzdělávání zprostředkovávat – první možností je sledování polytechnických cílů a výstupů, zatímco druhá možnost umožňuje, aby

polytechnické aktivity byly vzdělávacím prostředkem všech oblastí. (Berčíková, In Provázková – Stolinská, 2015)

3 Lidové zvyky a tradice v období podzim

Lidový zvyk je určitý vzorec podle, kterého bychom se měli chovat, ať už jako jednotlivce nebo určité společenství. Hlavním důvodem je, že se tak chovali lidé po delší dobu, nemají žádné vážnější praktické, mravní ani náboženské zdůvodnění. (Klimeš, 1995)

Zatímco lidová tradice je více ustálených zvyklostí, ale i obyčejů, které se předávají z generace na generaci, je to tedy zděděný zvyk či nějaký způsob. (Zvyk In Wikipedie, 2019)

Během roku se nám střídají různé lidové zvyky a tradice podle ročního období, které zrovna máme. Mezi nejdůležitější lidové zvyky a tradice na jaře určitě patří – Velikonoce, Pálení čarodějnic, Den matek, Mezinárodní den dětí. V létě jich moc nenajdeme, hlavním důvodem bylo, že přes léto bylo hodně práce a lidé neměli čas na zábavu. Podzim, kterému se bude více věnovat, nám přináší – Sklizeň, Svatý Václav, Dušičky, Halloween, Martinské posvícení, Mikuláš. Rok nám uzavírá poslední roční období, kterým je zima – Advent, sv. Lucie, Vánoce a Masopust.

3.1 Podzim

Podzim je jedno ze čtyř ročních období, vládu přebírá od léta a předává jí zimě. V pořadí třetí roční období nám začíná podzimní rovnodenností 22. nebo 23. září a končí zimním slunovratem 21. prosince. Zahrnuje nám tedy čtyři měsíce, kterými jsou září, říjen, listopad a prosinec. (Unčovská, 2017)

Když se řekne slovo podzim, každý z nás si asi představí škaredé sychravé počasí, zvířata chystající se na zimní období – ptáčci odlétají do teplých krajín, zvířátka si dělají zásoby na zimu. Nebo si můžeme představit dozrávání plodin, ale i sklizení úrody, houbaření v lese, krajinu zbarvenou dozlatova, záleží na nás, s čím máme podzim spojený.

Ale podzim není jenom o změnách v počasí, odlétání ptáků do teplých krajín, ale je také plný lidových zvyků a tradic. Mezi nejdůležitější podzimní lidové zvyky a tradice můžeme zařadit svatý Václav, sklizeň, Den vzniku samostatného československého státu, Dušičky, svatý Martin a další.

Děti mají podzim spojený nejčastěji s pouštěním draků, vyrábění zvířátek z kaštanů nebo panáčků ze šišek.

V této kapitole si blíže popíšeme svátky, které můžeme slavit v období podzimu.

3.1.1 Svatý Václav – Den české státnosti

28. září se zapsal jako významný den do našich kalendářů, abychom mohli uctít památku, významnému muži, který ovlivnil naše dějiny. Nemůže jim být nikdo jiný než svatý Václav. Narodil se pravděpodobně na konci devátého století, rodičům Vratislavovi I. a jeho ženě Drahomiře. Společně s Václavem rodiče vychovávali i Václavova mladšího bratra Boleslava, který předčasně ukončil Václavův život. (Šottnerová, 2009)

Václav byl velmi vzdělaný člověk, statečný bojovník. Po smrti jeho otce ho vychovávala jeho babička Ludmila. Ta ho navedla na cestu ke křesťanské víře. Křesťanskou církev podporoval po zbytek svého života a také díky ní si vytvořil spoustu nepřátel u pohanské šlechty. Zastání u pohanské šlechty našel jeho mladší bratr Boleslav, který toužil po vládě. (Šottnerová, 2009)

Během svého života Václav udržel suverenitu českého státu i po prohrané válce s Východofranskou říší. Český stát musel platit poplatek za mír, což se nelíbilo pohanské šlechtě. Mezi bratry se rozpoutal konflikt, který vyvrcholil 28. září 929, kdy Václav přijel na pozvání svého bratra do Boleslavi na svěcení kostela, kde byl na popud svého bratra zavražděn. (Janovec, 2018)

Ostatky Václava jsou uloženy ve Svatováclavské kapli v Chrámu sv. Víta na Pražském hradě. Roku 938 byl prohlášen za svatého a jedná se o prvního českého světce. Jméno svatý Václav se pojí k legendám, tou nejznámější je *„až bude českému národu nejhůře, postaví se svatý Václav do čela blanických rytířů a pojedje Čechům na pomoc“*, proto se stal patronem celé země. Po celé zemi se stavěly jeho sochy, či se pojmenovávaly ulice. (Janovec, 2018, str. 86)

Každý rok 28. září se do Staré Boleslavi vrací lebka světce. Dříve se v českých zemích konaly svatováclavské poutě a tradiční posvícení. Tento svátek se nemohli slavit vždy, protože v době socialismu byl zrušen. (Janovec, 2018)

Zvyky a tradice

Svátek svatého Václava byl spojován s úkrytem dobytka z pastvin zpět do chlévů.

Pro čeled' to byl také významný den, kdy jim končil služební rok, a nastalo hledání si nového hospodáře. V tento si čeled' mezi sebou volila chudého krále a královnu, vše probíhalo za doprovodu hudby a tance. (Šottnerová, 2009)

U hory Blaník se konají Svatováclavské slavnosti. Tyto slavnosti doprovází alegorický průvod doprovázený hudbou, tancem a ukázkami starých řemesel.

V Praze se lidé shromažďují pod sochou svatého Václava. (Šottnerová, 2009)

3.1.2 Dary země - sklizeň

Lidové zvyky a tradice v letních měsících a na začátku podzimu nebyly téměř žádné. Hlavním důvodem bylo, aby si lidé zajistili dostatek potravy na celý rok. Často začínali už od jara tvrdě pracovat, protože chtěli, co nejhojnější úrodu. Svou víru vkládali do svých patronů, aby jim zajistili, co nejlepší meteorologické podmínky. Čas na radovánky a oslavy nastal, až byla úroda uklizená a nachystaná na celoroční konzumaci. (Šottnerová, 2006)

Všechny slavnosti, které toto období přinášelo, byly spojené s úrodou a sklizní, záleželo, která plodina se sklízela. Mezi tyto slavnosti zařazujeme dožínky, dočesná, vinobraní, len a konopí, brambory, ovoce a zelenina. (Šottnerová, 2006)

Dožínky jsou spojovány se sklizní obilí. Už i lidé v antickém Řecku a Římě oslavovali úrodu obilí. Obilí totiž není důležité jen pro lidi, ale také pro zvířata. Často byly tyto oslavy doprovázeny zpěvem a tancem. Nejdůležitější zvyk se pojí k dožínkovému věnci, který se pletl ze všech druhů obilných klásků. (Šottnerová, 2009)

Dočesnou spojujeme se sklizením chmelu. Poslední štok byl ozdoben chmelovým věncem nebo kyticí, zatímco vůz s posledním štokem chmele byl zdobený červeným šátkem. Poslední povoz doprovázeli muzikanti a česači. (Šottnerová, 2009)

Vinobraní se slaví v oblastech, kde se pěstuje vinná réva. Nejlepší podmínky pro pěstování vinné révy jsou kolem toku řeky Labe a také na Jižní Moravě. Pěstování vinné révy v českých zemích zavedl již Karel IV. Vinobraní se vždy konalo a koná v období mezi sklizní na polích a podzimní setbou. V oblastech, kde lidé pěstovali vinnou révu, bylo vinobraní největším svátkem v roce. Lidé, kteří víno sklízeli, se ozdobili posledními kusy vína a za doprovodu hudby, zpěvu a tance odnesli poslední kusy do kvasírny. (Šottnerová, 2009)

Len a konopí se stalo nejdůležitější textilní surovinou v dobách, kdy se lidé naučili zhotovit z něj látku a ušít oděv. Se sklizní lnu se pojí různé lidové zvyky,

například zahrabávání lnu do země, z nejdelších stébel pletení věnečku Panně Marii. Lidé věřili, že díky těmto zvykům bude příští úroda dobrá. Mezi další zvyky, které se k této těžké práci pojily, bylo svázání mládence, který šel kolem při vytrhávání posledních kusu lnu, ženy se převlékaly za muže a s posledním snopem lnu, obcházely vesnici a zpívaly. Večer následovala „konopická“. Tento večer ženy vytvářely program s hudbou a tancem. Tímto procesem končila první fáze. Další fází bylo složité zpracování lnu, jejímž výsledkem byla nit. (Šottnerová, 2009)

Brambory dříve byly nazývány jako „chléb chudých“. Tento název získaly, protože se pěstovaly téměř na každé zahradě. Brambory se k nám dostaly z Ameriky, ale nejprve nebyly určeny k jídlu. Nejčastěji sloužily jako výzdoba u bohatých lidí. Později začaly sloužit ke konzumaci pro dobytek. Lidé je začali jíst v době vlády Josefa II., kdy byl v českých zemích hladomor. Žádné velké zvyky se k této plodině nepojí. Pouze hospodyně odměnila sběrači obědem a večerním veselím v hospodě. K plodině brambory se také pojí podzimní ohničky, kdy si pasáči a pasačky posbírali brambory, které na poli po sklizni zůstaly, a upekli si je na ohni. (Šottnerová, 2009)

Ovoce a zelenina s těmito plodinami se pojí hodně mladých, ale i starších tradic. Hlavním smyslem těchto tradic je pobavení a sdružení lidí. Mezi tyto tradice patří Trnkobraní, Melounobraní, Jablkové hody, Slavnosti slámy, Pojídání švestkových knedlíků. (Šottnerová, 2009)

3.1.3 Den vzniku samostatného československého státu

Díky rozpadu Rakouska – Uherska vznikl 28. října 1918 samostatný československý stát. Prvním prezidentem se stal Tomáš Garrigue Masaryk a předsedou vlády Karel Kramář. Československý stát trval až do 31. 12. 1992 s jedinou výjimkou během 2. světové války, kdy byly tyto státy rozděleny. (Kupcová a kol., 2017)

Den vzniku samostatného československého státu se stal stáním svátkem už za první republiky. Zrušen byl pouze v době nacistické okupace. Na konci druhé světové války byl znovu obnoven. (Janovec, 2018)

V současné době na Den vzniku samostatného československého státu klademe věnce na pražském Vítkově k hrobu neznámého vojína a probíhá slavnostní přehlídka a prezident republiky uděluje vyznamenání. (Janovec, 2018)

Na udělení vyznamenání se využívá Vladislavský sál na Pražském hradě. Prezident republiky uděluje Řád bílého lva, Řád Tomáše G. Masaryka, medaile Za hrdinství a medaile Za zásluhy. (Janovec, 2018)

3.1.4 Památka zesnulých – Dušičky

Dušičky jsou svátek, který lze charakterizovat jako vzpomínka na zemřelé. Tuto vzpomínku uctíváme návštěvou hřbitova, kde hroby svých blízkých ozdobíme svíčkou či věnečkem.

V kalendáři tento svátek najdeme pod názvem Památka zesnulých, ale v lidovém projevu se mu také říká Dušičky či svátek všech svatých. (Kupcová a kol., 2017)

Historie tohoto svátku sahá až do dob Keltů, na které navazovali Řekové, Římané a také křesťané. Lidé se zajímali o posmrtný život a věřili, že se duše zemřelých vrátí na zem. (Kupcová a kol., 2017)

V křesťanském kalendáři najdeme dva svátky. První svátek 1. 11. Svátek všech svatých – tím si připomínáme zasvěcení chrámu Panně Marii a svatým mučedníkům (7. století). Druhý svátek 2. 11. Památka všech zemřelých, lidový název Dušičky, spojujeme s modlitbou a vzpomínkou na mrtvé. (Kupcová a kol., 2017)

Lidová tradice Dušičky se dnes téměř všude slaví stejně. Lidé v kruhu rodinném vzpomínají a upravují hroby svých blízkých, zdobí je věnci, květinami, ale i svíčkami. V kostele či na hřbitově se můžeme zúčastnit čtené nebo zpívané mše. (Kupcová a kol., 2017)

Když se ohledneme do minulosti, lidí dříve věřili, že se duše v tento den mohou vrátit na svět a, podle jejich pozemského života, lidem pomáhat nebo se mstít. Proto lidé mrtvým duším přichystali máslo, studené mléko, aby mohli ochladit spáleniny z očiště. I tento svátek doprovázelo jídlo. Lidé pekli především rohlíky, které byly plněny různými nádivkami, ale i pečivo, kterému říkali dušičky. Bylo plněné povidly nebo mákem a tím obdarovávali žebráky a chudé lidi. (Kupcová a kol., 2017)

Americká verze toho svátku se nazývá Halloween, který se v poslední době dostal do povědomí i u nás. (Šottnerová, 2009)

Halloween tato tradice je v Americe, na rozdíl od České republiky, připravována především pro děti. U nás se jedná o „novodobý zvyk“, ovšem tohle není

tak úplně pravda. Průvody strašidelných masek u nás probíhaly již v minulosti v Podkrkonoší. (Šottnerová, 2009)

Kořeny Halloweenu najdeme u slavnosti, která se jmenovala Samhain („konec léta“) a pocházela od Keltů. Význam této slavnosti byl ve strašení a pomstách čarodějnic, duchů, kouzelníků. Slavila se 31. října. Do Ameriky se tato slavnost dostala díky potomkům starých Keltů a Irů. (Šottnerová, 2009)

Když se podíváme na současné pojetí této slavnosti, tak ani dnes se příliš nepojí se svátkem Všech svatých, spíše ji spojujeme s nadpřirozenými bytostmi. Symbolem toho svátku se stala černá kočka, netopýři, pavouci. Děti obcházejí domy a dostávají různé dobroty.

Další symbol, který se pojí k Halloweenu je vydlabaná dýně. K tomuto symbolu se pojí legenda o Jackovi. Jack nebyl dobrý člověk, za svého života všem škodil, proto po jeho smrti neměl kam odejít, v pekle ani v nebi ho nechtěli. Proto zůstal na zemi a jednou ročně na svátek Všech svatých se vrací mezi lidi. (Šottnerová, 2009)

3.1.5 Svatý Martin

Legenda o svatém Martinovi vypráví o mladém vojákově, který pomocí meče rozsekl plášť na dvě poloviny. Jednu polovinu pláště dal žebrákovi, tedy se s ním rozdělil o teplo. Druhou polovinu si nechal. Následující noc se mu zjevil Kristus a měl jednu polovinu pláště. To bylo důvodem, proč se Martin stal křesťanem, poustevníkem, biskupem. Socha svatého Martina bývá nejčastěji vyhotovena jako voják sedící na koni s mečem. (Kupcová a kol, 2017)

Zvyky a zvyklosti

Přes zimní období nemají sluneční paprsky takovou sílu, proto lidé, ale i plody čerpají z energie, kterou mají schovanou uvnitř. Mezi plody země, které mají v sobě ukrytou sluneční energii, patří řepa a dýně. Proto se tyto plody vydlabávaly a vkládala se do nich svíčka. Lidé je odnášeli do přírody, aby lépe našli cestu do Betléma. (Šottnerová, 2009)

Svatomartinské období lze charakterizovat obdobím hodování. Hlavním pokrmem se stala právě svatomartinská husa. Ale peklo se i různé pečivo, nejčastěji z kynutého buchtového nebo rohlíkového těsta. Velmi oblíbené byly rohy, buchtý s mákem nebo povidly, rohlíky ohnuté do tvaru podkovy, protože svatý Martin jezdil na koni. (Šottnerová, 2009)

O svatomartinské huse se tradují dvě legendy. První legenda vznikla tak, že svatého Martina během kázání rušily husy, proto byly odsouzeny na pekáč. Druhá legenda vypráví, jak se svatý Martin, protože byl skromný, schovával v husníku, husy ho, ale svým kdákáním prozradily. (Šottnerová, 2009)

3.1.6 Mezinárodní den studentstva a sametová revoluce

Mezinárodní den studentstva a sametová revoluce není vhodný do mateřské školy zařazovat. Není právě zrovna lehké tento svátek co nejlépe přiblížit dětem. Jedná se o připomínku boje studentů za svobodu. Důsledkem demonstrace byly uzavřeny vysoké školy, někteří studenti byli pozatýkáni. Toto těžké období vyvrcholilo manifestací na Albertově, kde byli účastníci uzavřeni a příslušníci veřejné bezpečnosti je surově mlátili obušky. (Janovec, 2018)

3.1.7 Světový den televize

Jen málokdo ví, že 21. listopadu se slaví Světový den televize. Tento svátek byl zaveden v roce 1996, jako významný den tohoto informačního, zábavného či edukačního média.

Dnes televize bývá hlavním prostředkem na sdělování informací, ale i tvůrcem zábavy nejen pro dospělé, ale i děti. (Janovec, 2018)

3.1.8 Advent

Advent se skládá z posledních čtyř neděl před Štědrým dnem, takže alespoň první jeho část určitě patří do období podzimu. Každá z těchto nedělí si nese svůj název. První je železná, druhá bronzová, třetí stříbrná a čtvrtá zlatá. (Janovec, 2018)

V křesťanství se jedná o období půstu, pokání, modliteb. Během tohoto období se také slaví některé svátky jako je svatá Barbora, svatý Mikuláš, svatý Ambrož a svatá Lucie. O těchto svátcích vznikla řada pověr. (Kupcová a kol., 2017)

Když se podíváme na dnešní adventní období neboli předvánoční čas. Města i obce pořádají různé trhy, zdobí vánoční stromeček. Lidé se vrací k adventní dekoraci, kterou je nejčastěji věnec. Veškeré tyto předvánoční aktivity svou historií nesahají dál než do 20. století. Příjemnou předvánoční atmosféru nám navozuje propojení komerčního a církevního adventu. (Kupcová a kol., 2017)

3.1.9 Mikuláš

Svátek svatého Mikuláše slaví 6. prosince, ale na obchůzku se svatý Mikuláš vydává již 5. prosince. Tento svátek je úzce spjat se svátkem svaté Lucie. Jedná se

o protiklad ženského a mužské principu, ale také křesťanského a nekřesťanského principu. (Janovec, 2018)

Lidová tradice Mikuláš je spojován s biskupem Mikulášem z Myry v Malé Asii. U nás svatý Mikuláš obchází děti s nadílkou již v předvečer svátku svatého Mikuláše. (Kupcová a kol., 2017)

Dříve svatého Mikuláše doprovázely na obchůzkách domů různé masky. V 18. a 19. století už svatého Mikuláše doprovázel pouze anděl a čert. Na některých místech se k nim přidávala i smrtka s kosou či kněz, občas i Mikulášky, jako ženy, které nahrazovala anděly nebo tzv. matičky s biskupskými čapkami na hlavách. (Kupcová a kol., 2017)

Co se týče nadílky, ta je pořád stejná. Děti odříkaly modlitbičku, dnes básničku, a dostaly nějakou drobnost. Nejčastěji ovoce, cukroví, drobné hračky z mikulášských trhů (hračky z ovoce a sušených plodů). Zlobivým dětem donesl Mikuláš uhlí nebo bramboru.

Dnes zaměřujeme obchůzku spíš na malé děti, ale dříve se Mikuláš zajímal také o ty větší. I dospělá mládež se musela pomodlit, jinak jim hrozil trest hození do vody nebo řádné spráskání. (Kupcová a kol., 2017)

Ani na svatého Mikuláše se nezapomíná na pohoštění. V současné době připravujeme především zdobené perníčky, ale dříve ženy zhotovovaly figurky Mikuláše a čerta, různá zvířata. (Kupcová a kol., 2017)

4 Empirická část – rozhovor

Praktická část se skládá ze dvou částí. První část je kvalitativní šetření pomocí strukturovaného rozhovoru s otevřenými otázkami. U strukturovaného rozhovoru jsou otázky předem jasně formulované. Výhodou tohoto typu rozhovoru je snadné vyhodnocení odpovědí, zatímco nevýhodou nepřírozenost komunikace.

Rozhovor byl prováděn v mateřských školách v mikroregionu Konicko. Ve dvou případech na otázky odpovídaly ředitelky mateřských škol, jednalo se o mateřské školy Suchdol a Skřípov. V Mateřské škole Konice byla oslovena paní učitelka, která učí děti ve věku 5 -7 let.

Otázky byly zaměřeny především na lidové zvyky a tradice, které škola zařazuje do předškolního vzdělávání v průběhu podzimu.

Do mikroregionu Konicko patří 20 obcí, z toho pouze v 11 obcích je mateřská škola. O rozhovor bylo požádáno 8 mateřských škol, ale pouze tři mateřské školy byly ochotné rozhovor poskytnout.

Druhá část práce se skládá z vypracovaných námětů na činnosti pojící se k lidovým zvykům a tradicím v období podzimu. Náměty se pojí k zvykům a tradicím svatý Václav – výroba štítu, sklizeň – pečení štrúdlu a jako poslední svatý Martin – výroba lampionu na lampionový průvod.

4.1 Mikroregion Konicko

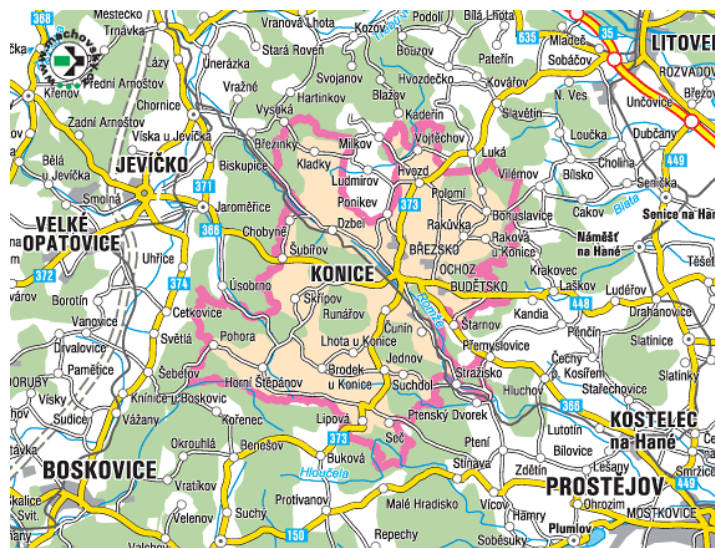
Mikroregion Konicko najdeme v severozápadní části okresu Prostějov a jeho sousedy jsou okresy Olomouc, Blansko a Svitavy. Rozkládá se z poloviny na úrodné rovině Hané a z poloviny na zvlněné Dražanské vrchovině.

Celkový počet obyvatel je okolo 10 900 a rozloha je 175 km².

Tento mikroregion vznikl jako sdružení 20 obcí, Bohuslavice, Brodek u Konice, Březsko, Budětsko, Džbel, Horní Štěpánov, Hačky, Hvozd, Jesenec, Kladky, Konice, Lipová, Ludmírov, Ochoz, Polomí, Raková u Konice, Rakůvka, Skřípov, Stražisko a Suchdol.

Snahou mikroregionu je uspokojit zájmy svých občanů ať už v oblasti hospodářského, sociálního a kulturního rozvoje, ale i cestovního ruchu, ochrany přírodního a kulturního dědictví, zvyšování vzdělanosti a snižování nezaměstnanosti.

Jediné město, které má v tomto mikroregionu statut města je Konice, proto se také stala centrem.

Obr. č. 1 mapa mikroregionu Konicko (autor SPOKO o. s.)

4.1.1 Mateřská škola Suchdol

Mateřská škola Suchdol se nachází v budově bývalé základní školy. Jedná se o jednotřídní mateřskou školu. Zřizovatel této mateřské školy je obec Suchdol a statutárním orgánem ředitelka.

Součástí této MŠ jsou samostatně umístěné prostory herny a lehárny a výdejny stravy, protože se jedná o přízemní budovu, je vše umístěné v přízemí.

Nový dětský nábytek, didaktickou techniku, ale i tělovýchovné zařízení najdeme v prostorách, které jsou určeny pro činnosti a pobyt dětí.

Mateřská škola má svoji zahradu, na které najdeme průlezky, pískoviště a zahradní domek, ale od roku 2009 má mateřská škola k dispozici i tzv. „Oranžové hřiště“, které je na protější straně vozovky.

Rozhovor s paní ředitelkou

1. **Jak se jmenuje Váš vzdělávací program?**–
2. **Obsahuje váš vzdělávací program téma lidové zvyky a tradice?** *Ano, lidovým zvykům a tradicím se věnujeme během celého roku.*
3. **Je Vám problematika lidových tradic a zvyků blízká?** *Ano, protože jsme mateřská škola na vesnici, kde se lidové zvyky a tradice dodržují, tak je nám problematika lidových zvyků a tradic velmi blízká.*
4. **Jaký lidové zvyky a tradice zařazujete v období podzimu?** *Každoročně zařazujeme lidové zvyky a tradice jako jsou sv. Václav, Den vzniku samostatného*

československého státu (letos výročí 100 let), Halloween, Dušičky, Mikulášská nadílka, Rozsvěcování vánočního stromu, začátek adventu.

- 5. Na který lidový zvyk či tradici kladete na podzim největší důraz?** *Letos to bylo určitě výročí 100 let od vzniku ČSSR*
- 6. Jak jste letos slavili výročí 100 let od vzniku Československého státu?** *Říkali jsme si s dětmi, co to vůbec republika je, jaké máme hranice a co to je, povídali jsme si o hlavním městě, o vlajce, tu jsme i kreslili, povídali jsme si o mincích, o státním znaku, hymně, od Olomouckého kraje jsme dostali lípu – takže jsme ji společně zasadili. Na výročí 100let jsme připravovali i vystoupení s dětmi.*
- 7. Jaký mají zájem o tyto lidové zvyky a tradice děti?** *Děti o tyto tradice mají velký zájem, pokud jim to vhodně zprostředkujeme.*
- 8. Využíváte téma lidových zvyků a tradic v technické výchově?** *Ano samozřejmě, vyrábění čehokoliv do mateřské školy patří.*

První rozhovor poskytla ředitelka Mateřské školy Suchdol. Z rozhovoru vyplynulo, že lidové zvyky a tradice jsou blízké učitelkám mateřské školy, ale i dětem. V jejich vzdělávacím obsahu mají lidové zvyky a tradice svoje nezastupitelné místo. Mezi lidové zvyky a tradice v období podzimu tato mateřská škol zařazuje svatého Václava, Den vzniku samostatného československého státu, Halloween, Dušičky, Mikulášskou nadílku a rozsvěcování vánočního stromu. Největší důraz tato mateřská škola minulý rok kladla na 28. říjen, tedy Den vzniku samostatného Československa. Děti si připravily vystoupení na téma Den vzniku Československa. Olomoucký kraj v loňském roce rozdával k tomuto výročí lípy. Na jejich zasazení v obci se podílely i děti ze zdejší mateřské školy.

4.1.2 Mateřská škola Skřípov

Jedná se o jednotřídní mateřskou školu, kde je kapacita nastavena na 25 dětí ve věku od 3- 6 let. Mateřskou školu najdeme uprostřed klidné vesnice, ale s možností procházek do krásné přírody. Součástí školy je školní zahrada, na které najdeme pískoviště, zahradní domek, lavičky a herní sestavu.

Rozhovor s paní ředitelkou:

- 1. Jak se jmenuje Váš vzdělávací program?** *At' je léto, nebo zima v naší školce je vždycky prima.*
- 2. Obsahuje váš vzdělávací program téma lidové zvyky a tradice?** *Ano, máme to zahrnuté v průběhu celého roku. V každém ročním období se zabýváme tradicemi a zvyky, které v něm jsou. Snažíme se dětem všechny zvyky a tradice, co nejvíce přibližovat.*
- 3. Je Vám problematika lidových tradic a zvyků blízká?** *Ano je mi velmi blízká, zařazujeme ji hodně, podle ročního období. Když je vánoční čas, zaměříme se na vánoční zvyky a tradice, ale zařazujeme i na Masopust, Velikonoce. Den dětí, Den zdraví, Svátek matek, vlastní tradice na konci dubna akce s důchodci – rozdání přáníček,*
- 4. Jaký lidové zvyky a tradice zařazujete v období podzimu?***V období podzimu zařazujeme Strašidelný týden (Halloween), návštěva hřbitova (Dušičky) – učíme děti úctu k zesnulým, říkáme si, jak se na hřbitově máme chovat., úcta ke starším, VV-činnosti – pavoučí síť, strašidla, strašidelný hrad, vzhledem k výročí 100 let od založení ČSSR jsme letos zařadili i 28. říjen, sázeli jsme lípu, kterou jsme dostali od Olomouckého kraje, svatého Václava pouze jako povídání v menších skupinkách pro starší děti, svatého Martina zařazujeme každoročně, advent, Mikuláš – Vánoční příběh, koledování, hudební program, Mikulášská besídka (celý Skřípov) pohádka vánoční, Mikuláš chodí ke školce, abychom děti nestresovaly, ale nejde dovnitř, zdobení školky + stromeček*
- 5. Na který lidový zvyk či tradici kladete na podzim největší důraz?** *Každoročně více času věnujeme Mikuláši a poté přípravě na Vánoce, také svatému Martinovi.*
- 6. Jak jste letos slavili výročí 100 let od vzniku Československého státu?** *Dostali jsme od Olomouckého kraje lípu, takže jsme společně s dětmi na vsi zasadili lípu, kreslili jsme vlajku, povídali si o panu prezidentovi, poslouchali jsme hymnu.*
- 7. Jaký mají zájem o tyto lidové zvyky a tradice děti?** *Děti se zajímají, děti to baví, děti se rádi dozvídají nové věci.*

8. **Využíváte téma lidových zvyků a tradic v technické výchově?** *Ano, vyráběli jsme s dětmi se samotvrdnoucí hmoty, modelování plastelínou (vánoční cukroví), stromečky za šišek, děláme jen to, co nám dovolí zručnost dětí.*

Další v pořadí proběhl rozhovor s paní ředitelkou z Mateřské školy Skřípov. I v tomto případě se jedná o mateřskou školu na vesnici a také se věnují téměř všem lidovým zvykům a tradicím. Společně s mateřskou školou na některých zvycích a tradicích spolupracuje i vesnice. Děti zvyky a tradice baví, mají o ně velký zájem, rády se dozvídají nové věci. I tato mateřská škola společně s dětmi oslavila 100 let výročí od vzniku Československého státu, jak sázením lípy, tak i různými aktivitami, pojíctími se ke vzniku republiky. Mezi další zvyky a tradice podzimu zařazují svatého Václava, Strašidelný týden (Halloween), Dušičky, svatý Martin, Mikuláš a v neposlední řadě advent.

Obr. č. 2 a 3 Výzdoba šatny (foto autor)

Obr. č. 4 a 5 Práce dětí (foto autor)

4.1.3 Mateřská škola Konice

Mateřská škola se nachází v dvoupatrové budově v klidné části města Konice. Součástí je i školní zahrada se vzrostlými stromy, travnatou plochou, pískovišti, herními prvky, průlezkami a mobilními zahrádkami pro pěstování rostlin.

Mateřská škola má 4 třídy – Motýlci, Berušky, Sluníčko – tyto třídy navštěvují děti od 2,5 roku do 5 let a čtvrtá třída jsou Kořata, která je určena předškolákům, tedy dětem od 5 do 7 let.

Mateřská škola se zaměřuje na to, aby učební aktivity a získávání nových vědomostí a dovedností uskutečňovalo na základě praktických zkušeností, prožitkového učení, objevování, experimentování a bádání.

Rozhovor s paní učitelkou:

- 1. Jak se jmenuje Váš vzdělávací program?** *Jen si děti, všimněte, co je krásy na světě.*
- 2. Obsahuje váš vzdělávací program téma lidové zvyky a tradice?** *Ano, v každém ročním období se zabýváme zvyky a tradicemi, které nás v tom daném období čekají.*
- 3. Je Vám problematika lidových tradic a zvyků blízká?** *Ano lidové zvyky a tradice zařazujeme podle potřeby. Rádi s dětmi slavíme Masopust, Vánoce, Velikonoce, Mikuláše.*
- 4. Jaký lidové zvyky a tradice zařazujete v období podzimu?** *Na podzim moc lidových zvyků a tradic nezařazujeme. Na podzim máme velké téma les, kterému se s dětmi věnujeme, proto nemáme tolik prostoru pro zvyky a tradice. Ale každoročně zařazujeme Dýňování je to naše vlastní tradice, kdy společně s rodiči vydlabáváme dýně, kterými si později vyzdobíme vchod školky. Tato tradice se ovšem nepojí k Halloweenu, ten neslavíme. Připomeneme si Dušičky, ale na hřbitov nechodíme, pouze si společně připomeneme, že všichni lidé tu s námi nejsou. Poslední větší akcí na podzim je Mikulášská nadílka – každoročně chodíme průvodem na náměstí ke stromečku, kde zpíváme koledy, přijde za námi Mikuláš a společně s Mikulášem si uděláme procházku po okolí. Poté se začneme pomalu připravovat na Vánoce.*
- 5. Na který lidový zvyk či tradice kladete na podzim největší důraz?** *Na podzim jich moc neslavíme, takže určitě Mikuláš.*
- 6. Jak jste letos slavili výročí 100 let od vzniku Československého státu?** *Věnovali jsme se naší republice, takže vlajka, hymna, sázení lípy – dostali jsme od Olomouckého kraje lípu, kterou jsme s dětmi zasadili.*

7. **Jaký mají zájem o tyto lidové zvyky a tradice děti?** *Děti tyto tradice milují, ať už jde o dýchování s rodiči, či Mikulášskou nadílku na náměstí. Máme k tomu pozitivní ohlasy i od rodičů.*
8. **Využíváte téma lidových zvyků a tradic v technické výchově?** *Samozřejmě, vyrábění k dětem předškolního věku patří – vyrábíme si různé Mikuláše z odpadového materiálu.*

Jako poslední proběhl rozhovor s paní učitelkou z Mateřské školy Konice. Tato mateřská škola je také jedinou městskou mateřskou školou v celém mikroregionu.

Mateřská škola se během roku věnuje těm více známým zvykům a tradicím jako jsou Vánoce, Velikonoce, Masopust. Bohužel s podzimem je spojuje pouze tradice Mikuláš a jejich vlastní tradice Dýňování, kterou nepropojují s Halloweenem.

Jako i v předešlých školách i zde proběhlo zasazení lípy ke 100. výročí vzniku Československého státu. Hlavním tématem Mateřské školy v Konici v období podzimu je les.

Metodické listy

Součástí bakalářské práce jsou tři metodické listy, které jsou zaměřené na lidové zvyky a tradice v období podzimu. Roční období podzimu nás provází spoustou lidových zvyků a tradic od svatého Václava, přes Sklizeň, Dušičky, Den vzniku samostatného československého státu dále pak svatý Martin a Mikuláš.

Metodických listy jsou zaměřené na různé činnosti – výroba štítu, která se pojí k svátku svatý Václav, pečení štrúdlu, který spojujeme se sklizní a výroba lampiónu na lampiónový průvod, který přiřazujeme ke svatému Martinovi.

Jednotlivé metodické listy jsou seřazeny podle časové posloupnosti, jak v období podzimu jdou za sebou.

Každý metodický list obsahuje název výrobku, vzdělávací oblast RVP PV, tematický celek, doporučený věk dětí, edukační cíl, který má tři podkapitoly kognitivní, psychomotorickou a afektivní, dále pak vyučovací metody a formy práce, bezpečností a hygienické pokyny, použitý materiál a pomůcky, motivaci, popis pracovního postupu, úlohy pro diferenciaci náročnosti a problémové a badatelské úlohy.

Všechny tři metodické listy byly ověřeny v praxi. Realizace probíhala s šestiletou holčičkou z mateřské školy Konice. Výroba bojovného štítu ji zaujala, byla na ní vidět radost, chuť, nadšení. U pečení štrúdlu dítě překvapilo zručností, jak u strouhání jablek, tak i překládání těsta. U posledního úkolu mělo dítě problém okolo hrdla sklenice omotat drátek a vyrobit tím ucho. Dalším zádrhelem bylo sukování provázku. Omotání provázkem, nátěr lepidla a posyp třpytkami dítě bavilo.

Závěrem pokud něco dítěti jde samo od sebe, dělá to rádo. Ovšem pokud má s něčím problém, snaží se tomu úkolu vyhnout a nechce ho většinou dělat.

Metodický list č.1 : svatý Václav

Název výrobku: Štít

Vzdělávací oblast RVP PV: Dítě a svět

Tematický celek: Lidové zvyky a tradice

Doporučený věk dětí: 4-6

Edukační cíl:

-Kognitivní (znalostní):

- posilování přirozených poznávacích citů (zvědavost, zájem, radost z objevování)
- schopnost reprodukovat postup při práci
- dozví se informace o svatém Václavu, o bojovnících
- děti pracují samostatně, při problémech požádají o radu učitele

- Psychomotorický (dovednost):

- rozvoj tvořivosti, tvořivého myšlení
- zdokonalování dovedností v oblasti hrubé a jemné motoriky

-Afektivní (postojové):

- seznamování se světem lidí, kultury a umění, osvojování si základních poznatků a prostředí, v němž dítě žije

Vyučovací metody a formy práce:

- slovní – vysvětlování, rozhovor, instruktáž
- názorně demonstrační – předvádění, pozorování
- praktické – samostatná práce

Bezpečností a hygienické pokyny:

- děti při práci dodržují pokyny učitele
- děti pracují na svém místě
- děti po dokončení práce uklidí své místo a použité materiály, umyjí si ruce

Použitý materiál a pomůcky:

- ubrus
- temperové barvy
- kalíšek
- štětec
- úchytka
- tavící pistole
- karton

Motivace:

Příjezd statečného bojovníka svatého Václava mezi děti. „Ahoj děti, víte, kdo já jsem? Pořádně si mě prohlédněte, mám helmu, koně a štít, kdo bych tak mohl být? Ano jsem bojovník a jmenuji se Václav, ale protože už jsem starý a nemám už moc sil, vyrazil jsem na cestu, abych si vybral mého nástupce. Kdo by chtěl být bojovníkem? Všichni? No to by asi nešlo, ale já si mezi vámi vyberu. Každý správný bojovník musí mít svůj meč, který používáme k boji, ale mnohem důležitější je štít, protože ten potřebujeme k obraně. A my si teď ten štít vyrobíme.“

Popis pracovního postupu:

1. Nachystat si pomůcky
2. Z kartonu dětem vyřežeme tvar štítu
3. Děti si štít pokreslí svými náměty na téma bojovníci
4. Na zadní stranu připevníme tavnou pistolí úchytku

Obr. č. 6, 7 a 8 Výroba štítu

Obr. 9 a 10 Hotový výrobek

Úkoly pro diferenciaci náročnosti:

Všichni musí umět:	Většina by měla umět:	Někteří by mohli umět:
-dodržovat pokyny učitele -dbát na bezpečnost -nakreslit obrázek na téma bojovníci	-vymyslet si vlastní námět na štít	-vymyslet si různé tvary štítů - vymyslet promyšlené náměty ke svatému Václavu

Problémové a badatelské úkoly:

-dětem můžeme úchytku připevnit vodorovně nebo svisle

Metodický list č. 2: Sklizeň

Název výrobku: Jablečný štrúdl

Vzdělávací oblast RVP PV: Dítě a společnost

Tematický celek: Lidové zvyky a tradice

Doporučený věk dětí: 4-6

Edukační cíl:

-Kognitivní (znalostní):

- přirozených poznávacích citů (zvědavost, zájem, radosti z objevování)
- děti pracují samostatně, při problémech požádají o radu učitele

- Psychomotorický (dovednost):

- rozvoj pohybových schopností a zdokonalování dovedností v oblasti jemné motoriky

-Afektivní (postojové):

- seznamování se světem lidí, kultury a umění, osvojování si základních poznatků a prostředí, v němž dítě žije

Vyučovací metody a formy práce:

- slovní – vysvětlování, rozhovor, instruktáž
- názorně demonstrační – předvádění, pozorování
- praktické – samostatná práce

Bezpečností a hygienické pokyny:

- děti při práci dodržují pokyny učitele
- děti pracují na svém místě
- děti po dokončení práce uklidí své místo a použité potraviny, umyjí si ruce
- při strouhání, válení pracují děti opatrně

Použitý materiál a pomůcky:

- listové těsto
- oloupaná jablka
- skořice/skořicový cukr
- hrozinky
- struhadlo
- váleček
- plech
- vajíčko – žloutek

Obr. 11, 12 a 13 Pečení štrúdlu

Obr. č. 14 Výrobek před pečením Obr. č. 15 Upečený štrúdl

Motivace:

Ahoj děti, já jsem skřítek Podzimníček a přišel jsem vás do školky všechny pozdravit. Já nejsem na světě sám, mám tři bratry. Víte, jak se jmenují? Skřítek Jarníček, Letníček a Zimníček. My si společně předáváme kouzelnou hůl, kdo zrovna má tuto hůl vládne.

Já jsem ji dostal od svého bratra Letníčka a přebírám po něm vládu. Teď vám povím, o co všechno se musím starat, ale nejen to je mým úkolem. Podzim je plný zvyků a tradic a my si teď o nich něco povíme. Začneme sklizní.

Popis pracovního postupu:

1. Nachystáme si potraviny (oloupaná jablka, těsto, skořicový cukr)
2. Rozválíme těsto
3. Rozválené těsto potřeme žloutkem
4. Nastrouháme si jablka
5. Nastrouhaná jablka naklademe na rozválené těsto
6. Posypeme skořicovým cukrem
7. Těsto zavineme
8. Opět štrúdl potřeme žloutkem a posypeme skořicovým cukrem

9. Pečeme asi 20 minut v předehřáté troubě na 200°C

Úkoly pro diferenciaci náročnosti:

Všichni musí umět:	Většina by měla umět:	Někteří by mohli umět:
-dodržovat pokyny učitele -dbát na bezpečnost -naklást jablka na těsto a posypat skořicovým cukrem, potřít štrúdl vejcem	-nastrouhat jablka na struhadle -rozválet těsto	-zavinout těsto, tak aby nám jablka nevytekla

Problémové a badatelské úkoly:

- děti mohou vymýšlet, z čeho dalšího by se na podzim štrúdl dal upéct
- problém by mohl nastat, pokud dítě špatně zavine těsto – jablka vytečou

Metodický list č. 3: Lampion

Název výrobku: Lampion

Vzdělávací oblast RVP PV: Dítě a svět

Tematický celek: Lidové zvyky a tradice

Doporučený věk dětí: 4-6

Edukační cíl:

-Kognitivní (znalostní):

- posilování přirozených poznávacích citů (zvědavost, zájem, radost z objevování)
- schopnost reprodukovat postup při práci
- dozví se informace o lampionovém průvodu a svatém Martinovi
- děti pracují samostatně, při problémech požádají o radu učitele

- Psychomotorický (dovednost):

- rozvoj tvořivosti, tvořivého myšlení
- zdokonalování dovedností v oblasti hrubé a jemné motoriky

-Afektivní (postojové):

- seznamování se světem lidí, kultury a umění, osvojování si základních poznatků a prostředí, v němž dítě žije.

Vyučovací metody a formy práce:

- slovní – vysvětlování, rozhovor, instruktáž
- názorně demonstrační – předvádění, pozorování
- praktické – samostatná práce

Bezpečností a hygienické pokyny:

- děti při práci dodržují pokyny učitele
- děti pracují na svém místě
- děti po dokončení práce uklidí své místo a použité materiály, umyjí si ruce
- při stříhání, používání štětce a lepidla pracují opatrně

Použitý materiál a pomůcky:

- ubrus
- smíchaná bílá tempera s lepidlem Herkules
- kalíšek
- štětec
- nůžky
- provázek
- sklenice

- drátek
- kleště
- třpytky – červené, růžové, modré..

Motivace:

„Děti, já mám pro vás novinu. Tento týden nás čeká něco zajímavého a dobrodružného, ale já vám to jen tak nepovím. Já vám to řeknu naší tajnou řečí. Tento týden nás čeká L-A-M-P-I-Ó-N-O-V-Ý P-R-Ů-V-O-D. Kdo tu šifru rozluštil, co nás tento týden čeká? Ano, lampionový průvod, abychom tam všichni mohli jít, tak si dneska vyrobíme krásné lampionky.“

Popis pracovního postupu:

1. Nachystat si pomůcky
2. Okolo hrdla obmotat a vytvořit očko na zavěšení
3. Kolem sklenice obmotat natěsno provázek, uvázat
4. Směsí bílé tempéry s lepidlem natřít sklenici kolem provázků
5. Natřenou sklenici posypat vybranými třpytkami
6. Nechat zaschnout
7. Ze sklenice sundat provázek
8. Do sklenice vložíme / přilepíme čajovou svíčku

Obr. č. 16 Pomůcky

Obr. č. 17 Výroba lampionu

Obr. č. 18 Hotový výrobek

Úkoly pro diferenciaci náročnosti:

Všichni musí umět:	Většina by měla umět:	Někteří by mohli umět:
-dodržovat pokyny učitele -dbát na bezpečnost -natřít sklenici temperovou barvou a posypat třpytkami	-obmotat sklenici provázkem -jiný druh lampionu: lampion ze sklenice ozdobit krepovým papírem	-zauzlovat začátek a konec provázku -jiný druh lampionu: vytvořit lampion z papíru

Problémové a badatelské úkoly:

- aby se svíčka nehýbala, můžeme ji přilepit lepidlem Herkules nebo tavící pistolí
- problém by mohl být špatně utažený provázek na sklenici

Závěr

Bakalářská práce je rozdělena na dvě části. První část – teoretická je věnována vysvětlení základních termínů, které s prací souvisejí, například význam předškolního vzdělávání, dítě předškolního vzdělávání, učitel a mateřská škola. Dále je v ní rozpracován Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání k tématu lidové zvyky a tradice.

Práce je zaměřena na lidové zvyky a tradice v období podzimu, jaké jsou například svatý Václav, Sklizeň, Dušičky, svatý Martin a svatý Mikuláš.

Druhá část je empirická – kvalitativní strukturovaný rozhovor. Cílem bylo zjistit, jaké lidové zvyky a tradice mateřské školy v mikroregionu Konicko zařazují do předškolního vzdělávání.

Osobního rozhovoru se zúčastnily dvě mateřské školy a jedna mateřská škola poskytla rozhovor telefonicky.

Po vyhodnocení rozhovorů, bylo zjištěno, že lidovým zvykům a tradicím v období podzimu se spíše věnují vesnické mateřské školy. Z rozhovoru v Mateřské škole Konice vyplynulo, že lidové zvyky a tradice na podzim neslaví téměř žádné, vyjma Mikuláše a Dýňování – vlastní tradice. Hlavním důvodem je každoročně zařazené podzimní téma les. Zatímco mateřské školy na vesnici, Skřípov a Suchdol, slaví téměř všechny svátky na podzim.

Součástí této práce jsou i metodické listy, které nabízejí učitelům náměty na lidové svátky v období podzimu, které by se daly zařadit do předškolního vzdělávání.

Některé zvyky a tradice jsou opravdu těžké na pochopení dětí. Každá mateřská škola si z těchto tradic či zvyků může vytáhnout pouze to, o čem ví, že děti zaujme. Například v období dušiček je možnost zdobení věnců, které poté děti mohou odnést svým nejbližším. Na období adventu mohou děti vyrábět adventní kalendář nebo péct perníčky. Výroba andílků či jiných ozdob na vánoční stromeček ať už z papíru, hlíny či plastelíny.

V této bakalářské práci vám byly přiblíženy nejznámější tradice, zvyky a svátky, které patří k tradičnímu českému podzimu.

Seznam použitých zdrojů

1. FICHNOVÁ, Katarína a Eva Szobiová. *Rozvoj tvořivosti a klíčových kompetencí dětí*. 2. vyd. Praha: Portál, 2012. ISBN 978-80-262-0195-3
2. JANOVEC, Ladislav. *Český rok*. 2. vyd. Říčany: Sun, 2018. ISBN 978-80-7567-319-0
3. KLIMEŠ, Lumír. *Slovník cizích slov*. 5. vyd. Praha: SPN, 1995.
4. KOŤÁTKOVA, Soňa. *Dítě a mateřská škola*. 2. vyd. Praha: Grada, 2014. ISBN 978-80-247-4435-3
5. KUPCOVÁ, Zuzana a kol. *Činnosti ke svátkům a tradicím v předškolním vzdělávání od podzimu do zimy*. 1. vyd. Praha: Raabe, 2017. ISBN 978-80-7496-346-9
6. OPRAVILOVÁ, Eva. *Předškolní pedagogika*. 1. vyd. Praha: Grada, 2016. ISBN 978-80-271-9087
7. PRŮCHA, Jan, Eliška Walterová a Jiří Mareš. *Pedagogický slovník*. 5., aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2009, s. 261. ISBN 978-80-7367-416-8
8. *Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání*. Dokument MŠMT. Praha: VÚP, 2017. ISBN 80-87000-02-1
9. STOLINSKÁ - PROVÁZKOVÁ, Dominika a kol. *Polytechnické vzdělávání v prostředí mateřské školy*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2015. ISBN 978-80-244-4735-3
10. SUCHÁNKOVÁ, Eliška. *Hra a její využití v předškolním vzdělávání*. 1. vyd. Praha: Portál, 2014. ISBN 978-80-262-0698-9
11. SVOBODOVÁ, Eva a kol. *Osobnost předškolního pedagoga*. 1. vyd. Praha: Postál, 2017. ISBN 978.80-262-1243-0
12. SVOBODOVÁ, Eva a kol. *Vzdělávání v mateřské škole – školní a třídní vzdělávací program*. 1. vyd. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-774-9
13. SYSLOVÁ, Zora a kol. *Proměna mateřské školy v učící se organizaci*. 1. vyd. Praha: WoltersKluwer, 2016. ISBN 978-80-7552-113-2
14. ŠOTTNEROVÁ, Dagmar. *Léto a podzim*. 1. vyd. Olomouc: Rubico, 2006. ISBN 80 – 7346 – 066 – 1
15. ŠOTTNEROVÁ, Dagmar. *Lidové tradice*. 1. vyd. Olomouc: Rubico, 2009. ISBN 978-80-7346-096-9
16. ŠOTTNEROVÁ, Dagmar. *Zima*. 1. vyd. Olomouc: Rubico, 2005. ISBN 80 – 7346 – 059 – 9
17. UNČOVSKÁ, Ludmila. *Tradiční český podzim*. 1. vyd. Praha: Grada, 2017. ISBN 978-80-271-0018-7

Internetové zdroje

1. Mateřská škola Konice <https://www.mskonice.cz/>
2. Mateřská škola Skřípov <http://www.ou-skripov.cz/matrska-skola/>
3. Mateřská škola Suchdol <http://mssuchdol.cz/>
4. Mikroregion Konicko <http://www.mikroregionkonicko.cz/>
5. Mikroregion Konicko – fotografie <http://m.mikroregionkonicko.cz/clenske-obce/?fbclid=IwAR0Wjk1mToVNkVUk5Piv0sURuiHD4tVywBjottgtA6WSMwjqCAv4DE>
Ds_n0
6. Zvyk. In: Wikipedia: the free encyclopedia [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2019-04-02]. Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Zvyk>

Přílohy

Příloha č. 1: Rozhovor – strukturované otázky

- 1. Jak se jmenuje Váš vzdělávací program?**
- 2. Obsahuje váš vzdělávací program téma lidové zvyky a tradice?**
- 3. Je Vám problematika lidových tradic a zvyků blízká?**
- 4. Jaký lidové zvyky a tradice zařazujete v období podzimu?**
- 5. Na který lidový zvyk či tradice kladete na podzim největší důraz.**
- 6. Jak jste letos slavili výročí 100 let od vzniku Československého státu?**
- 7. Jaký mají zájem o tyto lidové zvyky a tradice děti?**
- 8. Využíváte téma lidových zvyků a tradic v technické výchově?**

Příloha č. 2: Seznam použitých zkratek

RVP PV	Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání
PV	Polytechnické aktivity

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Michaela Kriklová
Katedra:	Katedra technické a informační výchovy
Vedoucí práce:	PhDr. Pavlína Částková, Ph.D.
Rok obhajoby:	2019

Název práce:	Lidové zvyky a tradice v MŠ v mikroregionu Konicko v období podzimu.
Název v angličtině:	Folk habits and traditions in a kindergarden in the microregion of Konicko in the autumn season
Anotace práce:	<p>Bakalářská práce se zabývá lidovými zvyky a tradicemi v mateřské škole v mikroregionu Konicko v období podzimu. Skládá se ze dvou částí – teoretické a praktické.</p> <p>Teoretická část se zabývá lidovými zvyky a tradicemi v období podzimu, polytechnickou výchovou a předškolním vzděláváním.</p> <p>Praktická část obsahuje rozhovory s ředitelkami a učitelkou mateřských škol z mikroregionu Konicko o zvycích a tradicích, které na podzim slaví. Součástí praktické části jsou i náměty pro činnosti související s lidovými zvyky a tradicemi v období podzimu.</p>
Klíčová slova:	Lidový zvyk, lidová tradice, mateřská škola, mikroregion Konicko, podzim, předškolní vzdělávání
Anotace v angličtině:	<p>The Bachelor thesis deals with autumn's folk customs and traditions in a Konice microregion's kindergarden. The thesis consists of two parts - theoretical and practical.</p> <p>Theoretical part deals with autumn's folk customs and traditions, polytechnic education and preschool education.</p> <p>Practical part contains interview with principals and a teacher of kindergartens in Konice microregion about customs and traditions celebrated in autumn. The practical part also includes topics for activities related to folk customs and traditions in autumn.</p>

Klíčová slova v angličtině:	Folk traditions, folkcustoms, kindergarden, microregion of Konicko, autumn, preschool education
Přílohy vázané v práci:	Rozhovor, seznam zkratk
Rozsah práce	48
Jazyk práce:	český